

3. ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ
ΤΗΣ ΟΔΗΓΗΤΡΙΑΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ
(Πίν. 10 - 13)

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀνέλαβεν ἐφέτος νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἀπὸ ἐτῶν παρὰ τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ὑπηρεσίᾳ ἐκκρεμοῦν αἷτημα τῆς πλήρους ἀποκαλύψεως καὶ συντηρήσεως τῶν σπουδαίων τοιχογραφιῶν τῆς ἐπικινδύνως ἐτοιμορρόπου ἐκκλησίας τῆς ἄλλοτε Μονῆς Ὁδηγητρίας παρὰ τὴν Ἀπόλπεναν τῆς Λευκάδος. Ἡ Ὁδηγήτρια, χρονολογουμένη εἰς τοὺς περὶ τὸ 1450 χρόνους, εἶναι τὸ μόνον ἰστάμενον εἰσέτι βυζαντινῶν χρόνων — τῆς ἐποχῆς τῶν Τόκων — μνημεῖον ἐν Λευκάδι, ἔξ ὧσων τοῦλάχιστον εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστά. Ἀνῆκει εἰς τὸν τύπον τῆς μονοκλίτου ξυλοστέγου βασιλικῆς (πίν. 10α). Τὸ μνημεῖον ἔχει ὑποστῇ μεγάλας ζημίας ἐκ βανδαλισμῶν κατὰ τὴν κατοχὴν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐκ τῶν σεισμῶν. Ἀπὸ ἐτῶν ἔχει ἐκπονηθῇ ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας Ἀναστηλώσεως μελέτῃ στερεώσεως τοῦ μνημείου, ἐκρίθη ὅμως ἀναγκαῖον πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας νὰ ἀποτερισθοῦν αἱ τοιχογραφίαι του.

Αἱ τοιχογραφίαι εἶναι πολὺ κακοποιημέναι καὶ ἐφθαρμέναι· τὰ καλύτερον διατηρούμενα μέρη των διασώζονται εἰς τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον (πίν. 11α). Φαίνονται ὅμως ἔργα ἑξαιρετικῶς ἱκανοῦ βυζαντινοῦ τεχνίτου, τὸ ἰδιαιτερον δὲ ἐνδιαφέρον των ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἀντιπροσωπεύουν αὗται τάσιν ἀνανεώσεως τῶν ἐκφραστικῶν τρόπων τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς διὰ συνειδητῆς στροφῆς πρὸς καλλιτεχνικὰς μορφὰς τῆς ὀψίμου γοθικῆς τέχνης, τῆς «διεθνοῦς» φάσεώς της (πίν. 11β καὶ 12). Προερχόμεναι ἐκ τῶν ὑστάτων χρόνων τοῦ Βυζαντίου, ἀπηχοῦν τὸ διαχύτως ὑπάρχον τότε πνεῦμα ἀμφιβολίας τῶν βυζαντινῶν πρὸς τὰς ἀξίας τοῦ πολιτισμοῦ των.

Κατὰ τὰς ἐφετινὰς ἐργασίας κατέστη δυνατόν νὰ ἀποτερισθοῦν αἱ τοιχογραφίαι μόνον τοῦ νοτίου τοίχου τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς συντηρητοῦ καλλιτέχιδος Κας Φλωρεντίας Καλαμάρα· αὗται μετεφέρθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Βυζαντινῷ Μουσείῳ Κεντρικὸν Ἑργαστήριον Συντηρήσεως πρὸς περαιτέρω ἐπεξεργασίαν. Προηγουμένως ἐφωτογραφήθησαν καὶ ἐσχεδιάσθησαν. Χάριν ἀσφαλείας ἀπετεχεύσθησαν ἐπίσης τὰ δύο διασωζόμενα εἰσέτι ἐκ τῶν ἄλλοτε πέντε ὑπεράνω τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ, ἑξωτερικῶς, ἐντετελισμένων πινακίων, προϊόντων ἰσπανομαυριτανικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Βαλεντίας (Valencia) (πίν. 13). Ταῦτα κατετέθησαν πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν Λευκάδος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΛΛΑΣ

Λευκάς. 'Εκκλησία 'Οδηγητορίας. 'Ανατολική θύρα.

α. Λευκάς. Ἐκκλησία Ὁδηγητρίας. Τοιχογραφίαι τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου.

β. Λευκάς. Ἐκκλησία Ὁδηγητρίας. Τοιχογραφία Ἀναλήψεως.
Λεπτομέρεια (Ὁμιλος Ἀποστόλων).

α. Λευκάς. Ἐκκλησία Ὁδηγητρίας. Τοιχογραφία Ἀναλήψεως.
Λεπτομέρεια (ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ Ἄγγελος).

β. Λευκάς. Ἐκκλησία Ὁδηγητρίας. Τοιχογραφία Ἀναλήψεως.
Λεπτομέρεια (Ἄγγελος ἱπτάμενος).

α. Λευκάς. Ἐκκλησία Ὁδηγητρίας. Ἀποτειχισθὲν
πινάκιον. Ἐσωτερικὴ ὄψις.

β. Λευκάς. Ἐκκλησία Ὁδηγητρίας. Ἀποτειχισθὲν
πινάκιον. Ἐξωτερικὴ ὄψις.